СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 210. Джерзі Сіти, Н. Дж., четвер, 28-го жовтня 1943. No. 210. Jersey City, N. J., Thursday, October 28, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВОЄННА РАДА ГОДИТЬСЯ НА ПОМІРКОВАНУ ПІДВИШКУ МАЙНЕРАМ

ВАШИНГТОН. — Воєнна Рада Праці спротивилася підвищці, умовленій для углекопів в контракті між майнерською юнією і власниками копалень в Ілинойс, а зате від себе вийшла з пропозицією, щоб майнерам признати платню від часу вступу до копальні („від дверей"). Гурт-на-гурт майнери дістали6 підвишки на $1.12 і пів цента на день, замісць $1.50, як було передбачено в контракті, отже на 37 і пів цента менше. Зате рада передбачує можливість праці за півтори платні понад контрактовий час, а це даваоб майнерам підвишку на $10 тижнево. Контракт з 1941-43 року гарантував 7 годин праці денно, або 35 годин тижнево, а теперішний плян, потверджений Воєнною Радою Праці, признає 8 годин праці денно, а 48 годин тижнево, одначе час понад 7 годин денно буде заплачений півтора платнею. Воєнна Рада повідомила предсідника майнерської юнії Луиса, що дикий страйк майнерів мусить бути покінчений до четверга, інакше ця справа буде передана до поладнання президентови.

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ ВІДЛОЖИЛА ПОКЛИКАННЯ БАТЬКІВ ДО ВОЄННОЇ СЛУЖБИ.

ВАШИНГТОН. — Палата репрезентантів ухвалила закон, щоб відложити побір батьків до воєнної служби, поки інші здібні до оружжя не підуть до війська: Таксамо приняла постанову, щоб відложити покликання до служби федеральних наємців. Ухвала палати репрезентантів піде ще під конференцію представників сенату для відповідної ухвали.

ЗАЛІЗНИЧНИКИ У ПРИГОТУВАННЮ ДО СТРАЙКУ

ВАШИНГТОН. — 15 „не-операційних" залізничих юній проголосили, що вони вислали до своїх 1,100,000 [illegible] страйк залізничників. Бальоти мають бути переголосовані і звернені до 25. листопаду. Провідники юній пояснюють ще раз, що голосування над страйком заряджено тому, що федеральні аґенції не хотіли признати їхньої умови з власниками залізничих підприємств, яка передбачує підвишку 8 центів на годину. Відповідне пояснення вислано теж до членів юній разом із балотами.

ПРОПОНУЮТЬ РОБІТНИЧО-ВЕТЕРАНСЬКУ ЮНІЮ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — Екзекутивна рада Злучених Автомобілевих Робітників із СІО одобрила плян створення юнії з тих робітників, що тепер пішли до військової служби. Така робітничо-ветеранська юнія сталаб сильною конкуренткою Американського Леґіону, що повстав після першої світової війни. Провідники автомобілевої юнії кажуть, що Американський Леґіон не представляє робітничих інтересів, навпаки завжди лучиться з представниками великого бизнесу, а доволі часто йде проти робітничих інтересів. Справа створення робітничо-вояцької юнії мабуть прийде під наради Конгресу Індустріяльних Орґанізацій — СІО, — який збирається на наради наступного тижня у Филядельфії.

ҐЕНҐСТЕРИ ПАНУВАЛИ НАД ТЕАТРАЛЬНОЮ ЮНІЄЮ.

НЮ ЙОРК. — У федеральнім окружнім суді ведеться розправа проти 6 ґенґстерів, які вимусили від фільмових підприємств міліон долярів через театральну юнію. Бувший предсідник юнії, Джордж Бравні, що відбуває тепер 10-літну кару вязниці за співпрацю з ґенґстерами, зізнав перед судом, що його вибір на предсідника юнії в 1934 і поновний вибір що два роки аж до 1940. р. перевела шайка ґенґстерів з Шикаґа і зате він платив ґенґстерам половину грошей, які він вимусив від фільмових підприємств. Він грозив підприємствам насиллям юнійних членів, коли він не дістане бажаного окупу. Ґенґстери зажадали опісля двох третин з вимушуваних кожного місяця грошей, і Бравні та його спільник Біоф мусіли на це згодитися.

ЗБУДУВАЛИ НЕПОТРІБНИЙ ЛЕТУНСЬКИЙ МАЙДАН.

ҐВАЙТ ПЛЕЙНС (Ню Йорк). — Жалується прилюдно Герберт Ґерляч, екзекутивний урядовець повіту Вестчестер, що він збудував летунський майдан коштом $3,800,000 на жадання армії, а тепер ні управа армії ні воєнної фльоти не хочуть перебрати його на свої потреби. Таксамо не може його використати ніяка цивільна летунська орґанізація з огляду на воєнні обмеження.

ЖАДАЮТЬ ЛІКАРІВ З АРМІЇ НА ПРОФЕСОРІВ.

КЛІВЛЕНД. — Директор Ракефелерівської фундації, реферував на зїзді Товариства Американських Медичних Колеґій про недостачу професорів у медичних школах, дав суґестію, щоб зажадати від управи армії відпустки для вчених лікарів, щоб вони стали учителями, інакше ціла медична професія підупаде і її услуга буде безвартісна.

Чужинно-роджені вояки стають громадянами упродовж служби заграницею

ВАШИНГТОН. — Департамент справедливости урядово проголосив, що американські вояки, роджені заграницею, а тепер в службі поза границями Америки, дістають горожанські папери на підставі свіжого воєнного закона, який дає право Бюрови Натуралізації на таку акцію. Досі стали в такий спосіб 2,624 осіб американськими горожанами. Між ними є 227 бувших чужинців, що вродилися в ворожих краях, а це в Німеччині, Італії, Румунії та Болгарії. В 1943 р. приняло горожанство 1,425 осіб, роджених у 63 чужинних краях. Натуралізаційне поступовання і присягу переводять американські урядовці в часі військової служби заграницею.

КОНСОЛІДАЦІЯ ЕКОНОМІЧИХ ФЕДЕРАЛЬНИХ АҐЕНЦІЙ ДЛЯ ЗАГРАНИЦІ

ВАШИНГТОН. — Закордонний економічний адміністратор Ліо Т. Кравлі перевів консолідацію, різних федеральних економічних аґенцій в одну цілість і назвав цю працю „найдальше сягаючою консолідацією урядових аґенцій у часі війни". Під його адміністрацією опинилися цілі аґенції, або бюра з інших федеральних аґенцій, які мали подібні цілі, які заступає Кравлі. Отже під його управою опинилася адміністрація „Ленд-Лізу", Бюро Економічного Добробуту, Бюро Чужинної Допомоги й Реґабілітації, Корпорація Товарового Кредиту і багато подібних. Така консолідація запобіжить різним суперечним зарядженням, що викликували нераз спори між урядовцями.

ГОЛОВНИЙ ПРЕЗИДЕНТІВ ДОРАДНИК ЗАБИРАЄТЬСЯ З БІЛОГО ДОМУ

ВАШИНГТОН. — Пані Рузвелтова потвердила поголоску, що Гарі Гапкінс, головний дорадник президента Рузвелта, покидає Білий Дім; одначе вона не сказала, куди він виберється. Вона теж заперечила, начебто президент розійшовся з Гапкінсом і обійдеться на будуче без його поради. Вона пояснила перенесення Гапкінса з Білого Дому як його бажання бути свобіднішим, коли вже наладжені всі головні аґенції.

ЧАСОВА СЛІПОТА ЛЕТУНІВ У СТРАТОСФЕРІ

СИНСИНАТІ (Оґайо). — На нарадах аеромедичного товариства стверджено, що летуни тратять зір одного ока у висоті 30,000 стіп понад землею, особливо, коли вони скручують напрям полету. Сліпота уступає в якийсь час після злету на землю, одначе вона небезпечна для летуна, коли він при праці.

Розкривають агенди московської конференції

Московська конференція трьох великих держав почала восьмий день своїх нарад довгими зборами дипльоматичних техніків, що надають остаточну форму рішенням, які запали на зборах Гола, Ідена й Молотова. Делеґати висказують вдоволення з поступу конференції.

Тимчасом у Вашингтоні виступив Едвард Р. Стетініус, що заступає секретаря стейту, на пресовій конференції зо заявою, що московська конференція поступає гладко вперед. Він не хотів подати змісту угоди, яку формулують знавці, ні інших подробиць конференції.

Та до Вашингтону вже прийшли донесення, що експерти виробляють офіціяльний рекорд з нарад конференції, котрий буде основою остаточної угоди між Сталіном, Чорчилем і Рузвелтом. Перше місце на нарадах конференції, кажуть, займала справа другого фронту й інші військові питання. Присвячено теж багато часу безпосередньому повоєнному становищі Польщі, Фінляндії і інших малих европейських держав. Ґоворено теж про Іран, де росіяни й британці мають свої сфери впливів. Кажуть, що російські делеґати домагалися коритару на Еґейське море. Підчас нарад звичайно говорили британці й росіяни, а американці уважно слухали. В усіх своїх заявах росіяни держалися постійно старих своїх наставлень.

ЧЕХИ ОСТЕРІГАЮТЬ НАЦІСТІВ

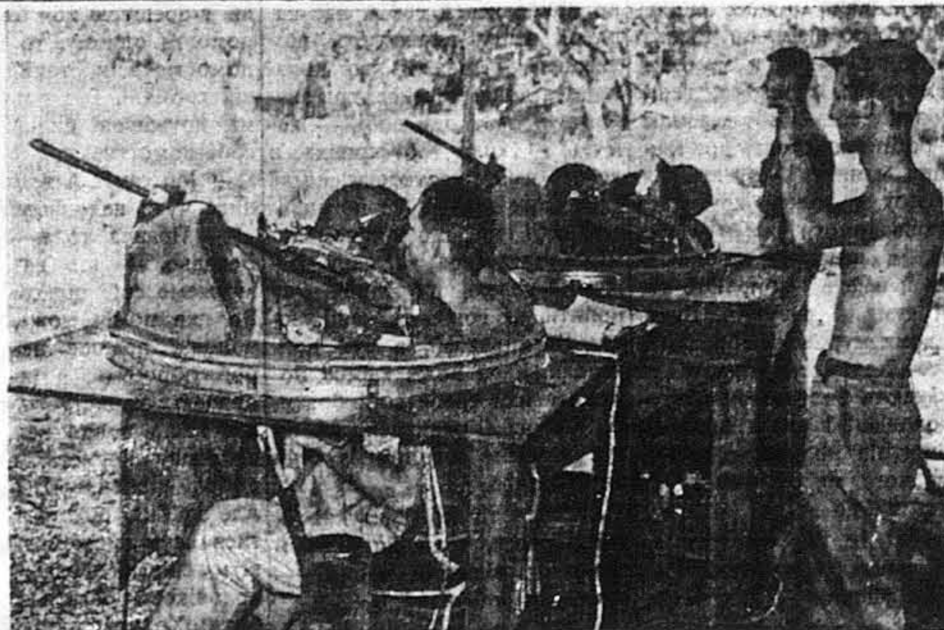
За заподанням Чеського Інформаційного Бюра, націстична окупаційна влада в Празі зарядила оноді погашення світел. Зарядження принесло несподівані результати, бо на другий день рано на багатьох стовпах уличних ліхтарень виднілися написи: „Ця лямпа може вдержати найбільше чотирьох націстів". Декотрі стовпи мали написи: „шість націстів".

АРЕШТУВАННЯ ҐЕНЕРАЛА ЗА ЗРАДУ

Французький Комітет Національного Визволення в Алжірі зарядив арештування ґенерала Бержерета, бувшого міністра в Віші, потім асистента адмірала Дарляна, під закидом зради, співпраці з ворогом і діяльности проти безпеченства держави.

БРИТІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ПРОДОВЖУЄ СВОЄ ЖИТТЯ

Палата послів британського парляменту постановила не заряджувати загальних виборів, не дивлячися на те, що вона вже радить вісім років. На основі цеї ухвали вона почала девятий рік свого існування. Кажуть, що це рішення не є популярне серед британців.

ДЛЯ ВИШКОЛУ СТРІЛЬЦІВ.—Гарматні вежі з розбитих літаків вживається на цій військовій стрільниці в Новій Ґвінеї для вправи вояків у стрілянню. Є це очевидно знаменитий засіб, бо він призвичаює вояка до позиції, в якій буде на літаку. Стоячі за стрільцями вояки дають сиґнал, коли мається випускати в повітря черепяних голубів, до яких „на лету" вояки стріляють.

АЛІЯНТИ ПОСУНУЛИСЬ 2 ДО 6 МИЛЬ В ІТАЛІЇ

АЛЖІР. — Аліянтські війська били методично по ворожій лінії понижче Риму, що являється найсильнішою обороною, яку досі ворог виставив в Італії, та заставили його відступити на нові позиції, а самі посунулися на 2 до 6 миль наперед. Ворог бив надзвичайно сильно артилерією по правому аліянтському крилі, на котрому стоїть восьма британська армія ґенерала Монтґомері, але та все таки зробила значні поступи вперед.

З ворожої тактики видно, що він намацує місця, на котрих він міг би ставити найсильніший опір на полудне від Риму. Він стягає тепер на боєві лінії великі сили.

Пята армія заняла Франколізе, загрожуючи далі ворожим силам понижче гори Масіко. Американські й британські війська вдерлися до Рокета Кроче й Рависканіна, а восьма армія заняла Бояно й Спінето та загрозила Ісернії. Далі на північний схід британці захопили Петрелю й Паляту, поширюючи свою базу поза рікою Тріньо. Німці відступають на нову лінію, що розтягається від Мондраґоне на південному заході до Васто на північному сході.

Аліянтські летунські сили далі били по ворожих комунікаційних лініях поза боєвими частинами, нищучи залізничі поїзди та валки троків.

РЕЙД НА ВОРОЖІ ПОЗИЦІЇ У ЮГОСЛАВІЇ.

ЛОНДОН. — Аліянтські літаки з північно-західної Африки вдарили по летищу Подґориця, що лежить недалеко від альбанської границі, по ворожих кораблях і портових приспособленнях на Адріятику. На саму Подґорицю скинено 8,000 тон бомб.

Юґославські партизани під ґенералом „Тітом" видали комунікат про заняття ними Вареса Майдана, останнього центра важкого промислу, що находиться в німецьких руках. Його занято по завзятих боях, що тривали цілу добу. Місто лежить 20 миль на північ від Сараєва. Партизани теж пішли приступом у місто Брцко над рікою Савою.

Каїрське радіо юґославського уряду на вигнанню подає, що війська ґен. Міхайловича заняли три стації на залізниці Білґолд-Сараєво.

Німці видно занепокоєні ситуацією на Балкані, коли вони скликали до Софії політично-військові наради для орґанізації оборони Балкану в противагу московській конференції.

АЛІЯНТИ ЕВАКУЮТЬ ОСТРОВ КОС.

КАЇРО. — Аліянтські кораблі вивезли з грецького острова Кос останки своїх військ, що боронили острова перед переважаючою силою німецьких військ, висадженних на остров.

Що остров був страчений для Аліянтів, відомо було вже три тижні тому. Останки аліянтських вояків на острові жили овочами, сирою бараниною й саранчою.

ЧЕРВОНА АРМІЯ НАСТУПАЄ НА КРИВИЙ РІГ.

ЛОНДОН. — Червона армія заняла у своїм наступі в трьох секторах близько сто місцевостей. Совєтські війська ввійшли приступом у місто Веселе, що лежить в околиці Мелітополя. На закруті Дніпра вони поступили девять миль і заняли в околиці Кривого Рогу залізничий дворець у Канаватці. Заняття Варварівки наближило їх на віддаль 12 миль від залізниці з Миколаєва до Знамянки. На побоєвищах коло Дніпропетровська лежать трупи 7,000 німців.

Німці видимо ставлять завзятий опір коло Кривого Рогу, стараючися не дати червоній армії взяти в кліщі. Вони кинули на цей відтинок велику масу свіжих танкових військ, між іншим 24. танкову дивізію, перевезену з Італії.

Німецьке радіо вже натякує, що німці втратили оборонну лінію на ріці Дніпрі. З розвою російської офензиви не видно, де властиво німці зможуть ставити новий опір на схід від ріки Буга.

ПОБИЛИ НАЦІСТІВ, ЩО АТАКУВАЛИ КОНВОЙ.

ЛОНДОН. — Британські воєнні кораблі в пятигодинній битві коло берегів Східної Англії зломали в неділю в ночі спробу ворожих кораблів розбити аліянтський конвой. У нападі взяло участь коло тринадцять німецьких торпедових човнів. Аліянти знищили з них 4 та ушкодили 7.

ЯПОНЦІ ЗДАЮТЬ ЛЕТНИЧІ БАЗИ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Постійні бомбардування аліянтськими літаками заставило японців перестати вживати своїх найважніших баз на північних Соломонських островах. Американські бомбовики зробили японські летунські майдани на островах Бавґейвилу й Балейлі нездалими для вжитку. Ці летниця мали велике значіння через те, що вони контролювали повітряні дороги до Рабавла на Новій Британії.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Очи світу на Сенаті Америки

Добре сказала одна ґазета, що дебата над внеском Конелія, котра почалася в американськім сенаті в понеділок, вважається найважнішою сенатською дебатою про міжнародні справи від відкинення версайського договору й заповіту Ліґи Націй майже чверть століття тому.

Має саме резолюція Конелія вирішити повоєнну політику Злучених Держав, а значіння сенатської дебати таке велике тому, бо американська конституція власне сенатові приписує право заветувати всяку угоду Злучених Держав з іншими державами, просто не даючи такій угоді потрібної кваліфікованої більшости двох третин.

Цею резолюцією сенат мав би постановити, що „війна проти всіх наших ворогів мала би бути ведена аж до добуття повної перемоги; що Злучені Держави малиб кооперувати зо своїми товаришами по зброї для забезпечення справедливого й почесного мира; що Злучені Держави, поступаючи постановленими конституцією процесами, мають обєднатися з іншими вільними й суверенними державами для заведення й удержання міждержавної влади, зо силою запобігати аґресії й заховати мир світа". Сказавши те саме простими словами, Злучені Держави мали би на спілку зо своїми товаришами перемогти ворога, завести мир, а для забезпечення світу перед новою війною завести міждержавну владу, яка зверталасіб силою проти аґресора.

Резолюція не говорить нічого іншого від того, що говорить уже ухвалена подавляючою більшостю голосів резолюція конґресмена Фулбрайта. Коли отже сенат збирається говорити те саме іншими словами, то це хиба є випливом пустої амбіції, а не бажання демонструвати єдність народу, коли такої демонстрації так треба.

Американський уряд, як відомо, проявляв велику осторожність щодо цеї резолюції й не напирав на її скоре ухвалення, боячися видно, що відомі зо своїх невідповідальних виступів сенатори готові підчас дебати наговорити річей, які замісць помогти скріпити руку американського уряду в заграничній політиці, можуть ще цій справі пошкодити, наприклад вигуками проти котрогось з аліянтів. Супроти цих острахів уряду такі вислови резолюції, ухваленої майже одноголосно комітетом для заграничних справ, як висказ про співпрацю з „товаришами по зброї", певно дозволяють догадатися, що тепер уже подібних невідповідальних виступів є менша причина боятися. Перші виступи дебатуючих над резолюцією сенаторів вказують на значне охолодження гарячих голов. Як хто виступає проти резолюції, то хиба на основі, що вона занадто загальна, що вона не говорить нічого докладно й означено. Цей уже факт вказує, що проти самої думки про потребу співпраці Злучених Держав з іншими державами для означених у резолюції цілей ніхто ще не виступає. Видно, що вона має за собою вже широке признання. По всякій правдоподібности резолюція буде ухвалена теж подавляючою більшостю, що в даний мент поважно скріпить уряд у його міждержавнім становищі, бож легко собі представити позицію хочби американських делеґатів на московській конференції, коли над усіми їх обіцянками й зобовязаннями висить ще можливість, що вони не будуть одобрені американським сенатом.

Приходить черга на війну за Крим

Російські війська, що заняли Мелітопіль, загрожують німецькій армії на Криму. Це лише квестія часу, коли вони звідти заберуться.

Півостров Крим, ґеографічно приналежний до української території, був цілий рік під окупацією нацистів. З огляду на дуже вперту оборону большевиків перед німецьким наступом, Крим потерпів дуже багато, а колиб теперішня стратеґія червоної армії невдалася і німці рішилися боронити Криму, то він буде до решти знищений, подібно як усі українські землі.

Крим звісний ізза своєї краси та південного клімату. Нешенел Джіоґрафікал Сосаєті у Вашингтоні подає до преси, що Крим займає простір величини стейту Вермонт. Півостров привязаний до української суші лише вузкою перекопською шийкою, щось наче кишенковий годинник ланцюжком. На сході Крим звертається фронтом до Озівського моря, а наче пальцем вказує на Кавказ через пролив Керч. На захід Крим віддалений від румунського побережжя Чорного моря на 140 миль.

Північний Крим є рівниною, але на південь край підноситься до 4,500 стіп вгору. Там є гори Яйла або Кримська верховина. Смуга землі між горами й побережжям виглядає наче лента з садів. Її навивають Російською Рівієрою; за царських часів приваблювала великих князів та багатіїв будувати там свої палати. До цього заохочувала їх природа із прегарними водопадами та краєвидами. Заслонена від північних вітрів південна частина надавалася на купелеві ресорти, на управу вина, південних овочів, як фіґи, оливки, а яблока, грушки та черешні можна було вивозити з Криму цілий рік. За большевицького режіму землю приноровлено до потреб советського уряду і там побудовано або поперемінювано давні палати на шпиталі та притулки.

Населення Криму обіймало 750,000 душ, в більшій частині хліборобів. Там є теж багато солоних озер, пригожих на продукцію соли. В історії і в українській народній поезії звеличані чумаки, як торговці кримської соли. Статистика з 1928 р. виказує на Кримі 11% українців, 42% росіян, 25% татар, 6.4% жидів, 6% німців, 2.3% вірмен, 1.5% сербів, 1.5% поляків. Політично це републіка в рамцях СССР із столицею Симферополем. Найбільше українців (20%) живе в округах: керченський, джанковський, евпаторійський та симферопільський. Головна пристань Севастопіль. Її боронили большевики завзято через 245 днів в часі наїзду німців.

Крим це історична земля, знана до 13. століття під назвою Тавриди та Херсонесу. Спершу Крим був під сильним впливом старинних греків. По готських та аварських наїздах в половині 7. століття утворили там свою державу хозари, потім її займили печеніги, а вкінці татари, які виперли з Криму політичну адміністрацію візантійської держави. По розпаді татарської „Золотої Орди" в р. 1462 Крим створив окремий ханат, який там панував через три століття.

Саме цей ханат (Ґіреїв), відограв велику ролю, в історії України безупинними нападами на українські землі, поки не створилася козацька орґанізація для оборонної війни проти татар. Від 1677 вже Росія почала війну з татарами і прилучила Крим до своєї імперії в 1783 р. Після революції в 1917 р. проголошено на Кримі кримську републику, яка по короткій самостійности підпала під владу Советів.

Після того, як Росія прилучила Крим вона попала у війну за нього з Англією, Францією і Туреччиною. Це добре знана в історії Кримська війна (від 1853 до 1856 р.). Після Кримської війни Крим заживав відносно довгого миру, аж теперішня світова війна принесла йому поновне знищення.

З огляду на теперішнє цофання німців з України, Крим звертає на себе загальну увагу світу.

Проф. Микола Чубатий.

ЗАІНТЕРЕСУВАННЯ ЧУЖИМИ МОВАМИ

Участь Америки в позаамериканських справах валить теж культурний ізоляціонізм

Нині вже є певним, що старий американський ізоляціонізм належить до минувшини. Навіть дотеперішні прихильники американської політики, яка обмежувала заінтересування Злучених Держав тільки до справ західної півкулі, нині самі переконалися, що інтереси Америки кажуть чинно встрявати в позаамериканські справи. Погляди американського конґресу та дискусії над цею справою не насувають вже ніякого сумніву, що в Америці побідив погляд, що не якийсь імперіялізм, але сама безпека Америки вимагає не стояти осторонь всесвітної політики.

Іншими словами Америка вже стала чинним членом всесвітової збірноти народів, а це ставляє перед нею на порядку дня складну проблєму пізнати ту всесвітну збірноту та з нею комунікуватися. Це вимагає теж в більшій мірі, ніж доси поширити поміж американцями знання чужих мов та пізнати культурне життя других народів світа. Пізнати ментальність народу серед якого хтось має працювати, це вже половина успіху.

Ніде правди діти, що політичний американський ізоляціонізм по першій світовій війні потягнув за собою теж культурний ізоляціонізм. Пересічний американець не відчував потреби вивчувати чужі мови, а тим самим і пізнавати культуру та ціле життя неанґльосаських народів з першого джерела. Ця самовистарчальність американця показалася нині шкідливою, коли американець зустрінувся з дійсним життям поза Америкою. А таке переконання про самовистарчальність американської культури та американської мови було доволі поширене.

Пригадую собі мої перші кроки на американськім суходолі, коли я прибув на міжнародний конґрес Пакс Романа в серпні 1939. На конґресі стрічав я переважно людей з університетським образуванням і я побачив, що навіть професори високих шкіл не були в силі порозуміватися іншою мовою крім американської. Так загально у світі інтелектуалів, поширене знання французької чи німецької мови було тут майже безвартісне у зустрічі з людьми академічно образуваними. Один асистент професор по великих трудах порозумітися зі мною комбінованою латинсько-німецько-французькою мовою (англійської я тоді ще не знав) таки прямо заявив мені, що для нього у його праці, американська мова є вповні вистарчаючою. Світова війна та безпосередна участь американців у справах мало не цілого світа переконала, що такий погляд неслушний.

Питома практичність анґльосаської раси, що вміє скоро пристосовуватися до всяких обставин, і в тому випадку не лишилася безрадно консервативною. Скоро американець побачив, що треба знати мови інших народів, так і взявся за науку чужих мов та вже в часі цеї війни поробив величезні поступи.

Всесвітня англійщина з підставовим запасом слів.

Я вже реферував на сторінках „Свободи" заходи деяких міжнародних культурних установ увести навчання англійської мови по війні у школах всіх держав світа та тим чином зробити англійську мову мовою світового порозуміванні. Англійська мова малаб заступити не то дотеперішну французьку мову, міжнародну мову дипльоматичних звязків та міжнародних зїздів, але навіть стати може й тим, чим мало стати есперанто, себто другою мовою широких мас по всьому світі, біля матерної мови кожного народу. Всеж таки такий плян це тільки музика будучности, як один з наслідків домінації анґльосасів у повоєнному світі. Тепер в часі війни йде за скоре поширення якоїсь мови для світового комунікування.

Як відомо словник англійсько-американської мови величезний. Анґлійські фільольоґи говорять про півміліоновий запас слів англійської мови, з чого одначе біля 60% слів зачерпно з латини та дещо й з греки. Є це слова так званої інтеліґентної мови, знані у всіх мовах світа. Слова латинського походження є труднійші до вивчення тим, що тої мови ніколи не вчилися, тому й вивчення англійської мови для ширших кругів чужинців було і буде утруднене. Тому англійські мовознавці вибрали тільки 850 слів анґльосаського походження, які по їх думці належно вивчені булиб вистарчальними, щоб вже по анґлійськи розмовитися. Додатиб треба ще тільки вивчення чисел в анґлійській мові та кількох правил граматики [illegible] лаб так названа „[illegible]ліш", легка до вивчення чужинцеви поза анґльосаським світом. В часі свого останнього побуту в Америці премієр Чорчил дуже горячо поручав виучування цеї підставової анґлійщини іншим народам, навіть вже в часі теперішньої війни.

Еспанська та португальська мова перші добули собі горожанство.

Вивчення хочби й підставової англійщини чужинцями це одна річ, а друга річ біжучі потреби дня, які приневолили багато американців забратися до вивчення чужих мов. На перший план прийшли тут мови полудневo-американських держав, еспанської та португальської. Відомо, що в Бразилії говорять мовою португальською, а у всіх інших державах латинської Америки еспанською. Ті дві мови нині вивчують вже пильно американські діти в школах та старші на вечірких курсах.

Пізнання латинсько-американської культури та вивчення еспанської та португальської мови мають на цілі утримати та поглибити американську політику добросусідських взаємин з американсько-латинськими державами, пропаґованих теперішнім през. Рузвелтом. Йде тут не тільки про духові взаємини, але також про торговельно - промислові. Це все ще одначе, що так скажемо, справа внутрішньо-американська.

Прийшла черга на словянські мови.

Чинна участь Америки в европейських справах потягнула за собою вивчання мов також словянського світа. Поважна роля Росії в теперішній світовій війні та бажання американського громадянства втягнути Росію теж у повне міжнародне співробітництво видвигають справу вивчування російської та інших словянських мов. Потреба пізнати словянські мови для заграничних звязків зійшлася в Америці ще зодною справою, внутрішньо-американського життя.

В Америці є міліони американців словянського походження, що знають вповні або частинно мови своїх предків і це знання доси зовсім недоцінюване, нині стає потребою самої Америки. Це знання є нині бажаним на американській землі, бож це природний лучник американців з европейським континентом, у якого справах Америка нині теж живо заінтересована. Знання кожної словянської мови нині для американця бажане.

Згори, так сказатиб з офіці[illegible] передовсім [illegible] потребник[illegible] ської мови, як мови найбільшого словянського народу та урядової мови російської держави. Це форсовання російської мови офіціяльними чинниками не находить такого самого відгомону серед словянсько - американських долів, бо російської масової еміґрації в Америці так як нема, а навіть, ці, за росіян записані американські еміґранти, це на ділі переважно національно мало свідомі українці.

Висловом потреб неанґльосаських долів є ухвалення леґіслятурою стейту Месачусетс, законопроекту, завести навчання в публичних гайскулах таких мов: португальської, швайцарскьої, литовської та польської, якщо тільки 15 родичів дітей цього зажадають. Шкода, що громадяни українського роду на території стейту Масачусетс не подбали, щоб котрись з асемблейменів додав тут, також українську мову. Найти 15 родичів, що мають діти в гайскулі, в такому на приклад Бостоні, є хіба аж надто легко. Замітне, що ця ухвала не включає мови російської.

З другого боку згори, з боку офіціяльних чинників або напів офіціяльних, йде широка акція за введення навчання російської мови, літератури та історії в гайскулах та на університетах. Катедри російської мови та історії є вже на багатьох американських університетах.

Тепер централна організація всіх наукових установ Америки „Амерікен Кавнсил оф Лернед Сосайтіс" подбала, щоб підняти на широку скалю перекладну працю важніших творів російської літератури та науки. Акція так поважної установи — на жаль — нерідко прикро відсуває інші словянські мови в тінь.

Це викликує деяку реакцію серед вчених інших словянських народів в Америці. В най-

(Покінчення на стороні 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

60)

— Ну, щож, пора зачинати раду... зачинати раду... вже всі зійшлися! — загомоніли робітники з усіх боків.

— Хто має що говорити, нехай виходить всередину, на оцей камінь! — сказав своїм потужним звучним голосом Андрусь Басараб.

— Ставайте довкола... зробіть місце довкола каменя, — гомоніли ріпники, обступаючи.

На камінь виступив Бенедьо. Він не привик говорити перед великою громадою і був трохи змішаний: у руці обертав свою шапку і позирався на всі сторони.

— Це що за один? — закричали з усіх боків ріпники.

— От робучий чоловік, муляр, — сказав Бенедьо.

— Ну, то говори, що маєш говорити!

— Я й небагато що маю говорити, — сказав Бенедьо, потроху осмілюючися. — Я тільки те хотів на разі сказати, що кожний і без мене знає. Біда нам, робучим людям. Працюємо тяжко: ночі не досипляємо, вдень і відітхнути не маємо коли, мозолі на руках набиваємо: старі ще не злізли, а вже нові наросли, і що нам з того? Кажуть: гірко заробиш, солодко зїш; а ми чи багато солодко вїмо? Гірко заробляємо, то правда, але ще гірші наші вжитки. Та й то більше мліємо голодом, ніж ситости зазнаємо. Та й ще коби хоч не збиткувалися над нами, не кривдили, не зневажали нас на кожнім кроці! А то, самі видите, яка нам повага. Робучий чоловік у них і за худобину не вартує!

— Правду говорить, правду говорить! За худобиною, за псом більше стоять, як за бідним чоловіком! Гей, гей, чи то Бог дивиться на те?

— Та й ще розважте, — говорив далі Бенедьо, — на кого ми працюємо, хто з нашої роботи користь має? Пани! Властники! Бідний ріпник сидить по шість, по вісім, по дванадцять годин у ямі, в заморощі та смородах, мучиться, гепає та копле штольні попід землю, інші робітники стоять при корбі, при млинку і крутять, аж їм мозок у голові крутиться і останні цомоги (жили) з них тягне, а властники продають воски й нафти і збирають тисячні суми, і панують, будують доми муровані, вбираються та їздять у каретах та бризькають болотом на бідного чоловіка! І слова доброго від них він ніколи не почує. От на кого ми робимо і яку подяку маємо за те!

— Най їх Бог покарає за нашу працю і нашу нужду! — гукнули ріпники з усіх боків.

— Так то воно, так, — говорив далі Бенедьо по короткім передиху, — що най їх Бог покарає. Але то ще хто знає, чи Бог схоче їх покарати, чи ні, а подруге, хто знає, чи нині що того буде лекше, як їх Бог покарає. А тут видимо, що Бог якось більше любить нас карати, ніж їх! От і тепер покарав Бог наші села голодом, а тут у Бориславі пани принялися й собі нас карати; плату вменшують щотиждень, і ще як хто поважиться допоминатися, то ганьблять в очи: „Иди собі, — кажуть, — коли тобі кривда, я десять найду на твоє місце за таку саму плату". То погадайте собі самі, що тут нам поможе здаватися на кару Божу! Я гадаю, що ліпше так робити, як говорять наші люди: Бога взивай, а рук прикладай. Кара Божа карою Божою, а нам треба собі братися докупи і радитися, як би тут власним заходом із біди вигарбатися.

— Ба, в тім то й штука! Як вигарбатися, коли ми бідні й помочі ні відки не маємо? — крикнули робітники.

— Ну, я на те наказу не можу дати ніякого, — сказав Бенедьо, — але колиб ваша воля послухати, то я сказав би вам, яка про те моя гадка.

— Говори, говори! Слухаємо! — загули ріпники.

— Ну, коли говорити, то буду говорити. Правду ви кажете, що помочі нам ні відки не надіятися, бо хтож нині хоче помагати бідному робітникови, а зрештою хоч би й схотів помогти одному, то не зможе помогти всім, такій величезній громаді. Тут тільки ми самі, дружньою силою можемо собі помогти.

— Ми самі? А то як? — далися чути недовірливі голоси.

— Правда то є, — сказав Бенедьо, — що на тепер не зможемо собі цілком помогти. Бо яка поміч можлива, коли чоловік працює не на себе, робить-робить, а інший його працею користується? Поки вся наша праця не буде йти на нашу користь, поти нам добра цілковитого не буде. Але дрібку, що то підрятувати чень зможемо. От а дивіть, скільки разів трапиться чоловікови остатися без роботи! Ходить чоловік, як загорілий, мечеться, мов у гарячці, сюди й туди, а роботи годі дістати. Мліє чоловік з голоду, іде до пана й напрошується на якубудь, хоч би й на найпоганішу роботу, щоби тільки з голоду не загинути. Ну, видите, а якби так ми скільки нас тут є, обовязалися щотиждень по виплаті складати, нехай по центови, нехай по два, то почисліть самі, яка би сума з того вийшла. Якби нас найшлося таких тисяча, то нікому би той цент не впався так тяжко і не затяжів би на кишені, а з того щотижня зібралася би така сума, що можна би на несподіваний випадок запомогти десять людей.

— Правда є, правда є! — загомоніли робітники.

(Дальше буде).

ВАРТІСТЬ ЗОЛОТА МАЛІЄ У ВІЙНІ

Передвоєнне поняття про всемогутність золота змінюється у воєнних часах. Це помічує навіть наша країна, що нагромадила найбільші припаси золота в світі. Продукція золота, що його видобувають тепер в копальнях Злучених Держав, дуже змаліла. Лише мала частина його мандрує до льохів американської скарбниці у Форт Накс, у стейті Кентокі. Золоті майни в Південній Африці та в Канаді далеко успішніші в тому відношенню. Хоч і вони мають свої трудноші, то всетаки вони мусять продукувати. Нашу продукцію зменшила таки урядова Рада Воєнної Продукції. Ще в недалекій минувшині, бо в 1940 р. Злучені Держави видобули з копалень золота вартости 6 міліонів унцій, а біжучого року ця продукція досягла ледви 1.4 міліона унцій, значить лише тільки, кільки його достарчали Филипини перед трьома роками.

Золото з Південної Африки.

На підставі інформацій надіються, що продукція золота із Південної Африки за біжучий рік досягне кількости 12.8 міліона унцій, а з Канади 3.8 міліони унцій. Що діється з золотом, випродукованим в Південній Африці, урядовці з цеї країни не кажуть, але американські банкирі догадуються, що його закуповує і кульчикує Англія.

Нема сумніву, що до Злучених Держав мало прибуває золота від часу війни, за виїмком цих скарбів, що їх Америка дістала з Мартиніки. Але звісно, що Злучені Держави посідають кругло 70% всього припасу золота у світі. Найбільшу кількість золота мала Америка [illegible] 1940 р., як кажуть [illegible] 22.7 біліони долярів. Від цього часу вартість зменшилася на 22.3 біліони, значить на вагу яких 638 міліонів унцій. Американські припаси золота маліють тому, бо Злучені Держави мусіли висилати золото до південно-американських держав на заплату за сирі матеріяли. У нас залишилося ще багато золотих штаб, але не всі вони можуть бути довільно ужиті, бо вони призначені на окремі цілі, як то кажуть „закульчиковані". Останній звісний звіт департаменту скарбу виказав кульчикованого золота вартости 3.1 біліона дол. в банках Федеральної Резерви.

„Вільні Ринки" жадають золота.

По скільки йде про воєнну продукцію, золото має невелике пристосовання. Та всетаки воно приманливе для цілого світу. В нашому краю його не може купити приватна людина, хіба золотники на виріб золотих предметів. Тому золота навіть не згадують на біржевім ринку в Злучених Державах. У краях латинської Америки, як в Мексику та Перу, платять за унцію золота 38 до 51 американських дол. На вільнім ринку золота в Бомбею, в азійській Індії, платять по $58 за унцію, а в минулому році платили по $70.

В Злучених Державах уживають золота на воєнні медалі, та на інші воєнні відзнаки. Давніше вивозили наші кораблі для подібних потреб золото для наших союзників, але тепер це покривається в доставах на підставі „Ленд-Лізу". В американському промислі золото має мале значіння. Його вживають лише тоді, коли не стане інших матеріялів для перешкодження ржавінню важних предметів, подібно як плятину.

Аліяжі заступають тепер золото.

Останні воєнні винаходи дуже зменшили вжиточність золота для промислових цілей тому, що придумано найрізнородніші зливання (стоплювання) золота, так звані „аліяжі". Отже внаслідок цього запотребування золота змаліло до половини. Давніше золото було загально вживане в торговлі шліфованих жемчугів для обрамування. Тепер аліяжі роблять такусаму услугу і золото тратить свою силу в цій ділянці. Ще найбільше [illegible] для виробу о[illegible] куль[illegible] та при затиканню („пломбуванню") зубів. Але й у цьому випадку не вживають чистого золота, бо воно замягке, а радше стоплюють його з плятиною, сріблом та палядіюм. Для декорацій так званих „китайських" виробів, головно порцеляни, вживають „пливкого" золота, є це золото змішане з малою домішкою бісмуту, родія й деяких олійків при температурі 700 до 800 ступнів Цельзія. Як звісно, багато вічних пер роблених із золота.

Найбільше пошкодив золотови наш президент ще в січні 1934 р., коли проголосив проклямацію, що урядова ціна за унцію золота є $35. Внаслідок цього почали продукувати золото в більшій кількости поза границями Злучених Держав, а Америка мусіла теж продукувати більшу кількість на експорт.

Тому, що золото мало придатне для воєнних цілей, уряд Злучених Держав не підтримує цього копальництва, а продукція американського золота тримається ще тому, що воно находиться часто в сполуці з міддю та іншими мінералами. Аляска, славна із своїх золотих майн, як країна золота, теж підупала. Там тепер працює всього 275 людей на місце 1,000 робітників в нормальних часах, а 2 каліфорнійські копальні золота начас війни цілком закриті.

СТРІЧАЮТЬ У МОСКВІ. — Американський секретар стейту Кордел Гол прибув до Москви на конференцію зо Сталіном. Його при висіданню витає советський комісар заграничних справ Вячеслав Молотов (наліво). За ними інші делеґати американської й британської делеґації на конференцію.

„МОРСЬКІ БДЖОЛИ" БУДУЮТЬ І БЮТЬСЯ

Серед американського війська є така поговірка: „Коли якась праця можлива до виконання, „морські бджоли" її певно виконають; колиж трапиться якесь неможливе до виконання завдання, тоді це забирає їм трохи більше часу".

„Морські Бджоли", по анґлійськи „сі-біс", це гра слів, що зродилась з однозвучности початкових букв офіціяльної назви „конструкційних баталіонів" фльоти (С. В.) зі словами „море" й „бджоли". Тепер часто навіть у офіціяльних документах вживають цього жартовливого прізвища замісць урядової назви. Дехто виводить це порекло від початкових букв латинського клича, який ці конструкційні баталіони приняли, а який звучить: „Конструімус - Батуімус", себто „Будуємо і Бємося".

Про подвиги „морських бджіл" помістив недавно довшу статтю в Америкен Федерейшоніст, орґан Американської Федерації Праці, адмірал С. Г. Вудвард. Читачами цього журналу є переважно робітники, і саме споміж них „сі-біс" набирають своїх рекрутів.

„Конструкційні відділи йдуть всюди, куди йде американське військо" — пише адмірал Вудвард. „Вони йдуть разом з боєвими відділами і виконують свою роботу під свист куль і при розривах ґранатів і шрапнелів. Вони дотепер виконали завдання на всіх фронтах, що могли здаватись неможливими до здійснення, направляючи ушкоджені бази та будуючи нові. Між виконаними ними роботами є нові дороги, розгінні полотна на летунських майданах, понтонові причалища й мости, звичайні мости, шпиталі, бараки, маґазини, ганґари, помешкання, підземні тенки на ґазоліну і нафту, доки, укріплення, сушарні, дезинфекційні комори, маскування — все це часто серед небувалих трудницщів і небезпек".

Японський напад на Ґуам і Вейк Айленд показав, що фльота мусить мати не тільки боєвиків, але також вишколених робітників-будівничих. При кінці 1941-го року почалась рекрутація ко конструкційних баталіонів, до яких почали набирати вишколених робітників. На початку задумували зорґанізувати один з трьох баталіонів, силою в 3,300 старшин і мужви. Їх завданням мало бути переглядати й провірювати роботи, виконані цивільними контракторами й робітниками. Події на спокійному Океані показали потребу іншого роду орґанізації: такої, яка сама моглаб будувати, а рівночасно, на випадок потреби, збройно боронити того, що побудовано.

Тоді то рішено збільшити число полків з одного на 6 з 20 тисячами старшин і мужви. Пізніше це число підвищено ще два рази, так, що сьогодня фльота має право набрати у ці відділи 210,000 людей, себто більше, ніж всі фльотні залоги у мирний час.

На різних боєвих фронтах, куди війна занесла „морські бджоли", вони навчились двох річей. поспіху, та вживання усього, що найдеться під рукою, для того, щоб виконати те, що треба. „На Ґвадалканалі, — пише далі адмірал Вудвард, — треба було за всяку ціну скінчити як найшвидше летунський майдан. Під руками не було потрібної машинерії, а японські стрільці раз враз обстрілювали летище. Конструкційний баталіон рівночасно відстрілювався і вирівнював майдан відбитим від японців кепським знаряддям. Праця йшла з небувалим поспіхом і летище було готове акуратно на час, так що вдалось втримати Ґвадалканал в американських руках".

Вони будували вже мости з рідкого й дорогого дерева, що росте в тропічних краях, вирівнювали летунські майдани лявою з вульканів, мостили шляхи потовченими кораловими скалами, добутими з моря, протягали електричні проводи на пляшках з соди й „кока-кола" замістць інсуляторів.

Адмірал Вудвард оповідає дальше у своїй статті, як команда фльоти зажадала від конструкційного баталіона помочі у цьому, щоб зробити здатним до плавби великий транспортовий корабель, що роками вже ржавів, на пів розбитий, на прибережній мілині. Команда баталіону призначила для виконання цього завдання двацять „морських бджіл", з яких тільки один мав попередно до діла з корабельною машинерією. Вояки-фахівці взялись за роботу і за трицять днів корабель рушив, власною парою, до корабельних доків, де переведено ґенеральний ремонт.

Щоб зрушити корабель з мілини, треба було в багатьох місцях понаправляти кадовб, позащільнювати хлипавки (велв) і кітли, провірити всі проводи, наладити помпи та турбіни, і привести в порядок кермовий апарат. Десять годин щоденної праці через сім днів у тижні довершили того діла і вкоротці після прибуття в головний док корабель почав службу, як швидкий фльотний транспортовець.

Між „морськими бджолами" нема трутнів. Коли треба, вони працюють по 16 годин в день, по сім днів в тижні. Спека, морози, дощ чи бурі не мають ніякого значіння, коли праця має бути виконана.

„Хто вони є, ці фльотні чудотворці" — питає при кінці своєї статті адмірал Вудвард. І зараз же сам відповідає: „Це робітники, що працювали в мирний час у всілякого роду професіях, що ви їх бачили рядом зі собою при будовах та у машинових робітнях. Це ремісники й спеціялісти з робітничих рядів, що обізвались на заклик фльоти, коли вона проголосила, що потребує добровольців, які вміють битись і будувати. Вони мають жінок, синів, братів та батьків, що дома змагаються з ворогом на продукційному фронті. Вони неначе любуються у трудноwах і перешкодах. Отся вільна воля робітництва, що виявляється в праці „морських бджіл" і робітників у воєнних індустріях, це сила, яка безсумнівно приведе поразку держав Осі".

Загальна Рада — ФЛІС.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

„ДУБ-ДУБ ЗЕЛЕНИЙ" — ПО ТУРЕЦЬКИ

Турок Коджа мав жінку, яка вславилася безнастанними викрутами, і це не давало йому спокою. Раз вона принесла йому дуже гарячу юшку. Зовсім забувши, що це вона цю юшку зварила, сербнула наперед повну ложку юшки сама. Але попарила собі рот до такого ступня, що сльози потекли їй з очей. Одначе нічого чоловікови не сказала.

— „Чому плачеш?" — питає її із співчуттям чоловік. — „Чи може зупа загаряча?"

— Ні, — відповідає жінка. — Я лише пригадала собі, що то моя небіжка мама дуже любила таку юшку. І тому, як я скоштувала її, чомусь то нагло мені пригадалася моя мама.

Не підозріваючи нічого, Коджа теж ухопив ложку, скоштував зупи і попарив собі уста. Він теж заплакав з болю, а ще більше з жалю до жінки.

— „А чого ти плачеш?" — спитала спочуваючо жінка, рада в душі, що могла чоловікови допекти. — „Чи ти теж плачеш тому, що моя мати померла?"

— „Ні" — відповідає чоловік. — „Я плачу тому, що по твоїй мамі лишилася її дочка!"

Заінтересування чужими мовами

(Докінчення зо сторони 2-гої)

ближчому часі плянується на терені Америки відновити діяльність европейської установи Федерації Істориків Східної та Середущої Европи, якої членом були також Наукове Товариство ім. Шевченка та праське Історично-Фільольоґічне Товариство. Конґрес істориків народів східної та середущої Европи має відбутися незадовго в Ню Йорку силами американських наукових вчених та европейських.

Від трьох літ працює на терені Америки теж Американська Асоціяція Професорів Мов Словянських та Східно-европейських народів. Це є свого роду професійна орґанізація професорів мов та культури тих народів. Її осідок є в Ню Йорку на університеті Колумбія. Асоціяція поділена на різні секції; є там теж українська секція репрезентована на жаль тільки одним чоловіком, автором тих стрічок. Найбільша є секція російська, бо інтелектуалів москалів в Америці дуже багато. Управа Асоціяції підготовляє для американського громадянства кадри потрібних вчителів різних словянських мов та переводить реєстрацію наукових бібліотек різних словянських мов, які моглиб стати базою для поважних наукових студій з обсягу даної мови та культури. Бажають теж знати стан української бібліотечної справи в Америці. Асоціяція інтересується людським запасом знавців української мови та тими бібліотеками, що могли би стати матеріяльною основою до студій майбутніх професорів української мови.

Українська мова не є поминена теж між мовами, що її вже нині студіюють по різних американських установах для практичних потреб американської адміністрації в Европі. Це все треба знати молоді американсько - українського оду. Знання мови їх батьків, української мови у найближчому часі може відкрити їм навіть серед американського життя куди кращі умовини праці, ніж їх матимуть товариші американці, що знають тільки одну американську мову. Тому до вивчення мови своїх батьків повинна американсько - українська молодь підходити з повагою та пильно її виучувати.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Краєвий Военний Фонд.

Під прапором Обєднаних Держав маширують люди до перемоги. Під прапором Національного Военного Фонду люди міста Ню Йорку записалися до великої гуманітарної праці, щоб зібрати фонди на поміч для 60,000,000 терплячого народу. Під таким закликом видане прохання Американського Комітету Національного Военного Фонду, і з таким закликом цей комітет віднісся до нас українців, американських горожан. Чи ми дамо гідну відповідь на цей заклик, покажеться з кінцем листопаду цього року, бо лише тільки часу маємо на зібрання призначеної квоти для народних українських товариств і орґанізацій, котрі входять до комітету О. У. А. О. Книжечки до збірки фондів вже є вислані до урядників наших орґанізацій і вони повинні негайно приступити до праці. Урядники повинні старатися, щоб зібрати більше ніж квота для них призначена і не чекати зі збірками аж до своїх зборів, бо кожний вечір є страчений, котрий можна би обернути на збірку. Також самі члени орґанізацій повинні посилати свої жертви, не чекаючи аж хтось до них прийде, або заки підуть на збори. Люди неприналежні до орґанізації або такі, що не бувають на зборах, можуть післати свої щедрі датки чеками або грошевими переказами на руки касієра комітету О. У. А. О. (Peter Kuchma, 95 East 7 St., N. Y. C.) а посвідки на їх жертви будуть вислані комітетом. Не забуваймо на ці важні збірки для наших дітей, для нашої американської армії, як також і поміч для Ю. С. О., злучених моряків та поміч военним полоненим, котрі може терплять та виглядають, чи хтось їм що не принесе. Не забуваймо також, що тисячі наших братів та сестер десь може терплять далеко від свого рідного села в холоді, й голоді. Відповідно до спромоги дайте жертву правою рукою, щоб ліва не знала.

П. Кучма.

БОСТОН, МАСС.

Наші вояки займають важні позиції.

Аж душа радіє, коли почую або власними очима оглядаю наших українських хлопців, що служать при армії Дядька Сема і є взірцевими вояками. Часу не марнують, а вчаться з захопленням военного ремесла.

Першим є Вилйем Дацко, що перед війною був звичайним чесним та працьовитим хлопцем, помагав родичам скільки міг, та свого українського імени не крив перед ніким. Тепер є першим лейтнантом, набувши цю ранґу у місяці вересні при Літаючих Фортецях. До того треба мати вищу освіту, а молодий Дацко її не мав, але коли є охота та витривалість, то все можливе. Дня 8. жовтня приїхав домів, щоби пару днів побути з батьками, а по десятьох днях відїхав назад до Каліфорнії.

Другим є Михайло Гримак, хлопець вихований по українськи, тихої вдачі, чесний і характерний і належав до церковного хору. Він дуже здібний, в архітектурі, добрий член У. Н. Союза. Як вступив до армії, вища військова команда запримітилан його здібність і дня 14. вересня його батьки одержали ґратуляційний лист з головної кватири з Санта Анна, Каліфорнія, з повідомленням, що їх син Михайло зістав вибраний, як один з тих, що надається на пільота при літаючій військовій фльоті.

Третим є Володимир Давискиба, син Петра, що перед війною любив маніпулювати з радіями. Дуже тихої вдачі, мало де ходив, бо не любив дивитись як молодь тратить час на пустих забавах. Не мав вищого образування, але одідичив українську здібність і тому як дістав покликання до армії, відразу завезли його аж недалеко Перл Гарбор. Тому, що знався троха на радіях, то зараз вибрали і післали в школу учитися за радіо-оперейтора. По скінченню, поставили його в ранзі стаф сарджента і призначили до летничого майдану на острові. Він кермує рухом, всіх военних бомбовиків. Тепер був на відпустці і 19. жовтня відїхав назад, щоби кінчити війну.

Наша громада горда з цього що наша молодь нелінива а інтензивно працює, щоби принести славу Америці.

Дай Боже, щоби всі наші хлопці повернули щасливо до своїх родичів, а з побідою над ворогами.

Прошу батьків, щоби мене повідомили як їх син досягне якесь відзначення, за працю чи хоробрість на полю битви, щоб я міг про це написати.

Н. Давискиба.

РАДІ, ЩО Й ТЕ ДІСТАЛИ. — Як тільки бої скінчилися в Торре Анунціята, в Італії, зараз діти вилізли з укрить, аби пошукати їжі. Ці діти заїдають те, що дістали від Аліянтів. Це їх перший наїд від тижнів.

МІСЦЕВИЙ ГЕРОЙ СПІЗНИВСЯ

Джан Бок, рядовий вояк, ранений на Соломонських островах, заповів свій приїзд домів після лікування у військовім шпитали. Дома приготували для нього приняття, як для героя годиться. Нагло дістає родина телеграму, що через комплікації він не може прибути домів. Треба хіба було свято в його честь відложити. З його містечка запитав телефоном на далеку віддаль його друг, теж вояк, чи це небезпечна комплікація.

— „Ще й яка!" — відповідає рядовий Бок. „Подумай лише, денна шпитальна доглядачка приловила мене, як я цілувався з нічною доглядачкою".

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ

НІМЦІ ПОЗАМИКАЛИ ПОЛЬСЬКІ ШКОЛИ.

ЛОНДОН, (ОНА). — Польські державні круги в Лондоні повідомляють, що німецька окупаційна влада в Польщі рішила позамикати вищі школи. Хоч таких, кажуть поляки, в Польщі вже багато не було, але німці тепер рішили замкнути всі. Істнують тільки народні, елементарні школи в яких вчать дітей письма і рахунків. І то, кажуть, не всюди, бо бракує польських учителів. Німці залляли Польщу своїми учителями, але вони не знають польської мови і великого хісна з них нема. Зрештою, польське суспільство бойкотує німецьку адміністрацію і мало хто дітей посилає до школи. Мало тому, бо німецькі учителі висміюють в школі польських народних героїв, польську мову й історію. Вони, замісць вчити, деморалізували дітей і старалися зробити з них яничарів.

Кажуть поляки в Лондоні, що німці завели в Польщі такі порядки, що як хто хоче образуватися, то мусить робити це на власну руку, бо школи є тільки для німців. Наслідком такої постанови в Польщі заістнували тайні університети, в яких польська молодь вчиться правдивої історії і студіює свою рідну літературу. Підземні польські товариства видають шкільні підручники, ґазети і літературу для піддержання польського духа серед молоді. Польські патріоти впевняють, що німецькі переслідування й замикання польських шкіл, не зломлять польського духа в народі, бо чим більше вони будуть поляків переслідувати, тимбільше ростиме завзятість і любов до своєї рідної мови, культури і всього, що є полякам дороге.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". **10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.**

Імя й призвище ______________________ Ч. від.______

Стара адреса ______________________________

Нова адреса ______________________________

____

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ТАРЗАН, ч. 860. На ясне світло.

Як сторож обертав мельон, на його лиці заграла жорстока усмішка. Потім він сказав: „Добре! Йди!"

„Вона безпечна!" сказав Дюрейн радісно; „тепер її люди найдуть Тарзана й доручать йому записку".

„Мені жаль, що ми післали її", сказав сумно Д'Арнот. „Це може довести Тарзана до смерти".

Тарзан усе ще перебував у далекому місті, дожидаючи виздоровлення Томі Брента. Але одної ночі, як він вийшов зо шпиталя...